Nr 231.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående reglering av löneförhållanden vid statens uppfostringsanstalt å Bona m. m.; given Stockholms slott den 14 mars 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Åkerman.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Åkerman anmäler ärende angående reglering av löneförhållandena vid statens uppfostringsanstalt å Bona m. m., därvid föredraganden anför:

Inledning.

För vårdandet av minderåriga manliga förbrytare, vilka enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, upprättades år 1905 uppfostringsanstalten å Bona i Östergötlands län, vilken allt sedan nämnda år varit i verksamhet.

I överensstämmelse med beslut av 1918 års riksdag tillkom ytterligare en dylik anstalt, nämligen å kronoegendomen Venngarn i Stockholms län, där verksamheten tog sin början i augusti 1918. Båda anstalterna bedrevos sedermera jämsides, till dess 1921 års riksdag beslöt, att den statens vårdanstalt för alkoholister, som då var förlagd till Salbohed, skulle från den tidpunkt, som Kungl. Maj:t bestämde, vara provisoriskt förlagd till Venngarn och att från samma tid eleverna vid den där inrymda uppfostringsanstalten skulle provisoriskt överflyttas till uppfostringsanstalten å Bona. För bestridande av de ökade utgifter, som härigenom skulle komma att uppstå för Bonaanstalten, beviljade riksdagen såväl för år 1921 som för år 1922 nödiga anslag till utfyllande av det till sistnämnda anstalts uppehållande utgående förslagsanslag. Den sålunda beslutade överflyttningen av Venngarnsanstalten till Bona genomfördes från ingången av oktober månad 1921.

I samband med anmälan i statsrådet den 7 januari 1922 av frågor, som tillhörde regleringen av utgifterna under andra huvudtiteln, omnämnde jag, att av Kungl. Maj:t till 1902 års löneregleringskommitté överlämnats frågan rörande lönereglering för de båda uppfostringsanstalterna samt att från kommittén vore att emotse förslag till lönereglering för uppfostringsanstalten å Bona inom sådan tid, att frågan därom kunde föreläggas 1922 års riksdag, och förklarade jag det vara min avsikt att framdeles hos Kungl. Maj:t göra anhållan om proposition i ämnet. Med föranledande härav framställde jag då endast förslag rörande det belopp, varmed anslag till anstalten borde, i avbidan på slutligt förslag rörande beloppets storlek, beräknas i staten för första halvåret 1923; och hemställde jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i sådant avseende beräkna ordinarie anslag å tillhopa förslagsvis 187,500 kronor.

Vidare hemställde jag, att till bestridande av kostnader för provisorisk förläggning till anstalten å Bona av uppfostringsanstalten å Venngarn riksdagen, likaledes i avbidan på särskild proposition i ämnet, måtte å extra stat för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av, högst, 30,000 kronor.

Med skrivelse den 25 februari 1922 har nu löneregleringskommittén, sedan löneregleringsfrågan beträffande Venngarnsanstalten tillsvidare undanskjutits, överlämnat förslag till ny definitiv lönereglering för befattningshavarna vid uppfostringsanstalten å Bona.

Vid fullgörande av sitt uppdrag har kommittén haft att taga i övervägande en till Kungl. Maj:t från anstaltens styrelse inkommen, till

kommittén sedermera remitterad skrivelse av den 5 februari 1922 jämte en vid skrivelsen fogad promemoria, däri framlagts vissa förslag i ämnet dels i organisatoriska och dels i lönetekniska hänseenden.

Innan jag närmare ingår på förevarande löneregleringsfråga och vad därmed äger samband, vill jag till upplysning i ärendet meddela en redogörelse för anstaltens nuvarande organisation och dennas tillkomst:

Bona anstaltens organisation m. m.

Enligt de i 1 § i gällande stadga för statens uppfostringsanstalt å Bona av den 15 december 1911 (Sv. förf.-saml. nr 141) givna allmänna bestämmelser är uppfostringsanstaltens ändamål att, i överensstämmelse med lagen angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran den 27 juni 1902, för uppfostran till gudsfruktan och arbetsduglighet intaga minderåriga av mankön, om vilka domstol förordnat, att de skola, i stället för att undergå straff, insättas i allmän uppfostringsanstalt.

Uppfostringsanstalten å Bona började, såsom ovan nämnts, sin verksamhet år 1905. Avlöningarna till befattningshavarna vid anstalten utgingo av anslag å extra stat och voro i allmänhet bestämda i anslutning till då gällande avlöningar vid fångvårdsstaten.

I statsverkspropositionen till 1910 års riksdag, andra huvudtiteln, föreslogs, att avlöningarna till befattningshavarna vid Bonaanstalten skulle utgå med i huvudsak enahanda belopp, som då tillkommo motsvarande befattningshavare i fångvården. Med anstaltens uppförande å ordinarie stat ansågs däremot tillsvidare kunna anstå. Den föreslagna löneregleringen avslogs emellertid av riksdagen.

Redan i statsverkspropositionen vid 1911 års riksdag framlades ett nytt förslag till löneregleringen för befattningshavare vid anstalten med bibehållande av anstalten å extra stat. Detta förslag överensstämde i huvudsak med det vid 1910 års riksdag framlagda, dock med vissa jämkningar avseende minskning i antalet befattningshavare.

Mot det sålunda vid 1911 års riksdag framlagda statförslaget hade riksdagen icke annat att erinra, än att befattningshavarna borde å de ifrågasatta förhöjda avlöningsbeloppen vidkännas avdrag med belopp, som i avrundade tal svarade mot de pensionsavgifter, vederbörande tjänstinnehavare skulle haft att erlägga, därest befattningarna uppförts å ordinarie stat.

Avlöningsstaten upptog avlöningar till följande befattningshavare: 1 direktör, 1 pastor och förste lärare, 1 lantbruksinspektor, tillika avdelningsföreståndare, 1 andre lärare, tillika avdelningsföreståndare, 1 bok-

hållare, 1 maskinist, 8 förmän och 1 husmoder, varjämte å staten uppförts arvode till läkare.

För avlöningarnas åtnjutande fastställdes sedermera genom Kungl. Maj:ts brev den 15 december 1911 vissa villkor och bestämmelser, i tillämpliga delar motsvarande dem, som föreskrivits för befattningshavare vid fångvårdsstaten.

Vid 1916 års riksdag beviljades medel till avlönande av en tredje lärare vid anstalten, med avlöning lika med andre läraren; och på grund av beslut vid 1913 och 1916 års riksdagar medgavs, att, därest andre läraren eller tredje läraren vore delägare i folkskollärarnas pensionsinrättning, han ej skulle vidkännas mot pensionsavgift svarande avdrag å lönen.

I proposition nr 253 till 1917 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t uppfostringsanstaltens uppförande å ordinarie stat från och med den 1 januari 1918.

Till grund för propositionen låg ett av styrelsen för anstalten uppgjort förslag till ny avlöningsstat för anstaltens befattningshavare samt ett av löneregleringskommittén den 13 april 1917 över förslaget avgivet utlåtande (kommitténs skriftliga utlåtande nr 99).

Vid 1917 års riksdag godkändes följande ordinarie avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt å Bona, att tillämpas från och med år 1918:

	Lön eller motsvarande	Tjänstgöringspenningar eller motsvarande	Arvode för särskilt uppdrag	Summa	
1 direktör	3,000	1,500	—	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 pastor och förste lärare, arvode	2,100	1,150	—	3,250	Efter 5 år kan den del av arvodet, som motsvarar lön, höjas med 500 kronor.
1 lantbruksinspektor, tillika avdelningsföreståndare	1,600	1,000	—	2,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kronor och efter 10 år med ytterligare 400 kronor.
1 andre lärare, tillika avdelningsföreståndare, arvode	1,600	1,000	—	2,600	Efter 5 år kan den del av arvodet, som motsvarar lön, höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
1 tredje lärare, arvode	1,200	900	—	2,100	
1 bokhållare	1,200	900	—	2,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
1 maskinist	1,000	550	—	1,550	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
1 förman med förordnande såsom gruppledare	800	500	200	1,500	
3 förmän med d:o	2,400	1,500	600	4,500	
1 förman	800	500	—	1,300	
9 förmän	7,200	4,500	—	11,700	
1 husmoder, jämte fri kost	700	—	—	700	Efter 5 år kan lönen höjas med 50 kronor och efter 10 år med ytterligare 50 kronor.
Till arvode för orgelspelning	—	—	—	400	
Till ersättning åt vikarier under semester o. tjänsteresor	—	—	—	1,500	
Summa	—	—	—	**40,300**	

Anm. För husmodern utgör pensionsunderlaget lönen jämte, i förekommande fall, injänade ålderstillägg.

Enligt de av riksdagen jämväl godkända allmänna villkor och bestämmelser för åtnjutande av de å den ordinarie staten upptagna avlöningsförmånerna skulle samtliga befattningshavare å ordinarie stat vid anstalten åtnjuta fri bostad jämte nödigt bränsle; maskinisten, förmännen och husmodern skulle ock äga uppbära beklädnadsersättning med angivna belopp.

I den av 1917 års riksdag godkända avlöningsstaten för uppfostringsanstalten å Bona hava sedermera följande ändringar vidtagits.

Sedan styrelsen för anstalten den 7 september 1917 gjort framställning beträffande anslagsbehovet för anstalten samt löneregleringskommittén i utlåtande den 4 april 1918 (nr 122) yttrat sig över framställningen, såvitt den angick förändringar i den för anstalten fastställda ordinarie staten, framlades i proposition nr 338 vid 1918 års lagtima riksdag förslag till förändrad avlöningsstat för ifrågavarande anstalt, att tillämpas från och med år 1919, vilket förslag av riksdagen godkändes.

I enlighet därmed förhöjdes avlöningsförmånerna för direktören samt för pastorn och förste läraren, för den förstnämnde till 5,000 kronor, därav lön 3,000 kronor och tjänstgöringspenningar 2,000 kronor (ålderstilläggen skulle fortfarande vara två, vartdera å 500 kronor), och för den senare till 4,000 kronor (arvode), därav 2,700 kronor motsvarande lön och 1.300 kronor motsvarande tjänstgöringspenningar; efter 5 år skulle den del av arvodet, som motsvarade lön, kunna höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

Därjämte nyuppfördes å anstaltens stat dels en verkmästare, tillika avdelningsföreståndare, med en avlöning av 2,600 kronor, därav lön 1,600 kronor och tjänstgöringspenningar 1,000 kronor, vartill kunde komma två ålderstillägg till lönen, vartdera å 200 kronor, efter fem respektive tio år, dels ock 8 förmän, därav tre med förordnande som gruppledare.

Det för ersättning åt vikarier under semester och tjänsteresor avsedda beloppet å 1,500 kronor höjdes till 3,250 kronor.

Vid 1919 års lagtima riksdag medgavs, med bifall till förslag av Kungl. Maj:t, att till den för statens uppfostringsanstalt å Bona gällande ordinarie staten gjordes det tillägg, att däri från och med år 1920 upptogos ytterligare 1 förman med förordnande såsom gruppledare och 3 förmän med enahanda avlöningsförmåner som övriga tjänstemän av samma kategorier.

Förutom nu nämnda löneförmåner åtnjuta befattningshavarna vid anstalten dyrtidstillägg enligt gällande bestämmelser samt tillfällig löneförbättring.

Den tillfälliga löneförbättringen utgör för direktören samt pastorn och förste läraren 700 kronor, för lantbruksinspektoren, andre läraren och verkmästaren 650 kronor, för tredje läraren och bokhållaren 525 kronor, för maskinisten och förmännen 300 kronor samt för husmodern 200 kronor.

Förutom direktören finnas sålunda följande å ordinarie stat uppförda befattningshavare vid anstalten, nämligen en pastor och förste

lärare, en lantbruksinspektor, tillika avdelningsföreståndare, en andre lärare, tillika avdelningsföreståndare, en verkmästare, tillika avdelningsföreståndare, en tredje lärare, en bokhållare, en maskinist samt 26 förmän (därav 8 med förordnande såsom gruppledare) och en husmoder.

Befattningarna som pastor och förste lärare, andre lärare och tredje lärare tillsättas medelst förordnande samt befattningarna som lantbruksinspektor, verkmästare, bokhållare, maskinist, förman och husmoder medelst konstitutorial.

Därjämte kunna vid anstalten antagas tjänare samt nattvakter, tillfälliga arbetsledare och andra extra befattningshavare.

Beträffande befattningshavarnas åligganden tillåter jag mig hänvisa till vad stadgan för anstalten innehåller därom.

Enligt nämnda stadga skall högsta ledningen av anstalten handhavas av en utav Kungl. Maj:t tillsatt styrelse, bestående av en ordordförande och fyra andra ledamöter. Dessa åtnjuta icke lön eller arvode men äga att för resor till styrelsens sammanträden eller eljest i styrelsens ärenden åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i gällande resereglemente.

Kommitténs yttrande m. m.

Jag går nu att redogöra för löneregleringskommitténs förslag, i samband varmed även upptagas de av Bonaanstaltens styrelse i särskilda frågor gjorda uttalanden.

Organisationsfrågor.

Kommittén framhåller till en början, att den nuvarande organisationen av statens uppfostringsanstalt å Bona anslöte sig till den organisation, som närmast före 1922 års ingång gällde för fångvårdsstaten samt statens tvångsarbetsanstalter. Vid den nu tilltänkta regleringen beträffande Bonaanstalten torde en dylik överensstämmelse jämväl fortfarande böra iakttagas och sålunda vissa från och med år 1922 genomförda organisatoriska förändringar beträffande fångvårdsstaten och tvångsarbetsanstalterna komma i tillämpning även i avseende å nu förevarande anstalt.

Pastorn.

I gällande stat för Bonaanstalten är, såsom ovan nämnts, uppförd en befattning såsom pastor och förste lärare. Likasom tidigare var förhållandet beträffande pastorer vid fångvårdsstaten, utgår avlöningen till ifrågavarande pastor och förste lärare i form av arvode, och är sålunda denna befattning icke att anse såsom ordinarie i egentlig mening.

Styrelsen har föreslagit, att, i likhet med de prästerliga tjänsterna vid vissa större fångvårdsanstalter och vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö,

även pastorsbefattningen vid Bonaanstalten måtte ombildas till ordinarie tjänst.

Av enahanda skäl, som åberopats till stöd för den från 1922 års ingång genomförda förändringen av fängelsepastorsbefattningarna till ordinarie tjänster och som finnas anförda å sid. 47—51 i löneregleringskommitténs betänkande den 24 januari 1921 angående fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten (delen LXIII), har kommittén, i anslutning jämväl till styrelsens nämnda förslag, ansett sig böra tillstyrka, att ifrågavarande pastorsbefattning må ombildas till en ordinarie tjänst. Den nuvarande benämningen pastor och förste lärare synes kommittén lämpligen kunna bibehållas.

Lärare.

Av de två å Bonaanstaltens stat uppförda lärarbefattningarna är den ena, med benämning andre lärare, förenad med uppdrag såsom avdelningsföreståndare. Sådant uppdrag har däremot enligt hittills gällande stat icke ingått i tredje lärarens befattning. Såsom förhållandet förut varit vid fångvårdsstaten åtnjuta både andre och tredje läraren avlöning i form av arvode.

I likhet med vad fallet var beträffande pastorn, har styrelsen föreslagit, att jämväl de båda lärarbefattningarna göras till ordinarie. Härjämte har styrelsen under rubriken avdelningsföreståndare — med erinran att såsom sådana vid anstalten fungerade lantbruksinspektoren för jordbruksavdelningen, andre läraren för nykomlings- och observationsavdelningen samt verkmästaren för hantverksavdelningen — anfört, att den nyupprättade särskilda övervakningsavdelningen, avsedd för särskilt svårbehandlade elever, vanerymmare o. d., krävde en väl kvalificerad föreståndare och att styrelsen funne lämpligt, att nuvarande tredje lärarbefattningen ombildades, så att med denna tillika följde skyldighet att vara avdelningsföreståndare.

Den sålunda ifrågasatta ökningen av antalet avdelningsföreståndare har synts kommittén vara till fullo motiverad, då därigenom den uppenbarligen svårskötta övervakningsavdelningen skulle kunna erhålla en särskild föreståndare med nödiga kvalifikationer. Med den förändrade ställning, som i enlighet härmed skulle tillkomma den nuvarande tredje läraren, anser kommittén det icke förefinnas anledning att upprätthålla någon skillnad i tjänsteställning mellan de ifrågavarande bägge lärarbefattningarna, och har kommittén fördenskull föreslagit, att de för framtiden skulle erhålla samma benämning, exempelvis lärare och avdelningsföreståndare.

Vidkommande ifrågavarande båda befattningars ombildande till

ordinarie tjänster har visserligen inom kommittén uttalats någon tvekan rörande lämpligheten av en dylik åtgärd med hänsyn till den olägenhet, som skulle kunna uppstå därigenom, att dessa lärare kvarstannade i tjänst, även om de till följd av ålder eller eljest icke vidare lämpade sig för ifrågavarande verksamhet. Då emellertid likartade befattningar inom fångvårdsstaten ansetts kunna innehavas av ordinarie befattningshavare, har kommittén icke velat motsätta sig den föreslagna ombildningen av ifrågavarande lärarbefattningar till ordinarie tjänster.

Enligt gällande stadga för anstalten skola ifrågavarande lärare uppfylla de villkor, som äro stadgade för anställning såsom lärare vid folkskola. Enligt vad styrelsen meddelat, hade det emellertid visat sig, att på ifrågavarande befattningar aspirerat personer med annan likvärdig eller högre teoretisk kompetens. För att styrelsen måtte bliva i tillfälle att bland sökande till lärarbefattning vid anstalten träffa val även bland sökande, vilka, ehuru de icke avlagt folkskollärarexamen, likväl styrkt sig äga minst lika stor teoretisk kompetens och efter provtjänstgöring ådagalagt sådana personliga egenskaper och sådan särskild pedagogisk förmåga, som ifrågavarande platser krävde, hade styrelsen funnit det synnerligen önskvärt, att nu gällande bestämmelse i berörda hänseende bleve ändrad i sålunda angiven riktning.

Från kommitténs sida har icke synts vara något att erinra mot en dylik förändring i fråga om kompetensvillkoren för dessa lärarbefattningar, hälst härigenom måhända skulle kunna för sådan befattning vinnas även person med högre akademisk utbildning. Emellertid har kommittén ansett sig böra framhålla, att kravet på pedagogisk utbildning i varje fall måste upprätthållas såsom en för tjänstens behöriga skötande oundgänglig förutsättning.

Den å staten uppförda bokhållarbefattningen är för närvarande icke förenad med åliggande för innehavaren att vara redogörare vid anstalten. Detta åliggande tillkommer nu i stället direktören. Av styrelsen har yrkats, att den senare måtte, med hänsyn till omfattningen av hans övriga uppgifter, i förevarande avseende intaga samma ställning som direktören vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö samt alltså befrias från det kamerala detaljarbetet. För sådant ändamål borde bokhållartjänsten ombildas att tillika vara redogörarbefattning. Direktören skulle emellertid fortfarande under styrelsen hava ledningen av den ekonomiska förvaltningen, och skulle han tillika tjänstgöra såsom kassakontrollant. Bokhållaren.

Även enligt kommitténs mening har den föreslagna omläggningen i fråga om redogörarskapet vid anstalten synts vara av behovet påkallad,

och har kommittén tillstyrkt, att bokhållarbefattningen ombildas till en tjänst såsom räkenskapsförare och redogörare.

Förändring av vissa förmansbefattningar till uppsyningsmanstjänster.

Såsom närmaste befäl under avdelningsföreståndarna tjänstgöra för närvarande vissa förmän med särskilt uppdrag såsom gruppledare. Styrelsen har nu med styrka framhållit behovet av tillsyningspersonal i en något högre tjänsteställning och med större kompetens än dessa förmän. I sådant hänseende har styrelsen, under hänvisning tillika till förhållandena vid vissa fångvårdsanstalter, vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö samt vid statens hospital för sinnessjuka, föreslagit inrättandet av fyra ordinarie uppsyningsmansbefattningar, av vilka två vore avsedda att biträda lantbruksinspektoren, en skulle tjänstgöra under avdelningsföreståndaren på nykomlings- och observationsavdelningen samt en vara placerad å hantverksavdelningen.

Kommittén anför härom: Att vid en anstalt av den omfattning som Bonaanstalten behov kan åtminstone inom vissa avdelningar förefinnas av befattningshavare i en högre underbefälsställning, anser sig kommittén icke böra bestrida. Emellertid synes det kommittén som skulle ett mindre antal dylika befattningshavare än som av styrelsen föreslagits kunna vara tillfyllest. Till biträde åt lantbruksinspektoren bör sålunda förslå en uppsyningsman. För nykomlings- och observationsavdelningen torde visserligen krävas en dylik tjänsteman, men synes detta icke vara förhållandet beträffande hantverksavdelningen. Kommittén anser sig alltså kunna tillstyrka inrättandet av allenast två ordinarie uppsyningsmansbefattningar.

Förändring av vissa förmansbefattningar till förste förmanstjänster.

Enligt gällande organisation innehava åtta förmän uppdrag tills vidare såsom gruppledare och åtnjuta härför särskilt arvode utöver förmansavlöningen. Styrelsens förslag innebär, dels att ifrågavarande förordnandebefattningar skulle förändras till ordinarie tjänster såsom förste förmän i enahanda ställning, som de lika benämnda befattningarna vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö intaga, dels ock att antalet förste förmän skulle bestämmas till tio.

Mot förslaget att ombilda gruppledarbefattningar till ordinarie tjänster såsom förste förmän har kommittén icke funnit något att invända. Kommittén erinrar därom, att en liknande åtgärd, om också avseende befattningshavare i annan tjänstegrad, vid senaste reglering genomfördes beträffande uppsyningsmansbefattningar vid fångvårdsstaten och tvångsarbetsanstalten å Svartsjö. Däremot har kommittén icke kunnat biträda förslaget att antalet förste förmanstjänster skulle bestämmas högre än antalet nuvarande gruppledarbefattningar eller åtta.

Förmän.

Antalet ordinarie förmän — gruppledarna inberäknade — utgör för närvarande tjugusex, vartill komma fyra extra förmän. Styrelsen har framhållit, att behovet av dessa extra förmän länge varit permanent, och har styrelsen med hänsyn härtill ansett dem böra erhålla ordinarie ställning. Under förutsättning att tio förmanstjänster ombildades till förste förmansbefattningar, skulle sålunda enligt styrelsens förslag å stat uppföras tjugu förmanstjänster.

Jämväl kommittén har, med hänsyn till styrelsens sålunda gjorda uttalande rörande det stadigvarande behovet av de fyra nuvarande extra förmansbefattningarna, funnit riktigt, att dessa uppföras såsom ordinarie. Av nuvarande tjugusex ordinarie förmanstjänster har kommittén, såsom förut är nämnt, ansett åtta böra hänföras till första förmanstjänster. De återstående aderton ordinarie förmansbefattningarna jämte de fyra extra förmansbefattningar, som föreslagits till uppförande å ordinarie stat, eller sammanlagt tjugutvå förmansbefattningar skulle sålunda enligt kommitténs mening böra upptagas å den nya staten.

De ordinarie tjänsternas placering i lönegrader.

Kommittén förutsätter, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, bör äga tillämpning å tjänstemän vid nu ifrågavarande anstalt.

Vid placering av tjänsterna i lönegrader enligt den i avlöningsreglementet intagna löneplanen böra enligt kommitténs mening de grunder i sådant hänseende, som kommit till uttryck beträffande personal vid fångvårdsstaten och tvångsarbetsanstalterna, vara i viss mån vägledande.

Med tillämpning av de förändringar i Bonaanstaltens organisation, som kommittén i det föregående föreslagit, har tjänsternas placering i lönegrader ifrågasatts böra ske på sätt nedan angives.

Direktören.

Direktören intager för närvarande enahanda ställning i avlöningshänseende, som före 1922 års ingång tillkom direktörerna vid centralfängelset å Långholmen och vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö. Då nämnda likställighet synts böra bibehållas, har kommittén, i överensstämmelse med styrelsens hemställan, hänfört direktören vid Bonaanstalten till 17:e lönegraden under avdelning B i löneplanen.

Pastorn och förste läraren.

Pastorn och förste läraren vid Bonaanstalten, som av styrelsen föreslagits skola, i likhet med förste pastorn vid centralfängelset å Långholmen, hänföras till 16:e lönegraden, har synts kommittén böra placeras

i samma lönegrad som exempelvis pastorn och förste läraren vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö eller i 15:e lönegraden.

Avdelningsföreståndare.

Beträffande de befattningshavare, som tillika vore avdelningsföreståndare, hemställer styrelsen, att de måtte placeras i 12:te lönegraden, avdelning B, undantagandes den lärare, som skulle förestå övervakningsavdelningen; denna sistnämnda befattningshavare ansågs tillsvidare kunna upptagas i 11:te lönegraden.

Kommittén har, med hänsyn därtill att lantbruksinspektoren, tillika avdelningsföreståndare, är närmast ansvarig för skötseln av det betydande jordbruket vid Bonaanstalten, ansett, att denne bör i avlöningshänseende ställas något högre än övriga avdelningsföreståndare, och har kommittén för honom föreslagit en placering i 11:e lönegraden.

De övriga avdelningsföreståndarna, nämligen de bägge lärarna samt verkmästaren, har kommittén ansett böra hänföras till en och samma lönegrad närmast under den för lantbruksinspektoren föreslagna eller alltså till 10:e lönegraden.

Räkenskapsföraren och redogöraren.

Räkenskapsföraren och redogöraren, vilken skulle ersätta den nuvarande bokhållaren, har av styrelsen föreslagits till placering i 12:e lönegraden.

Kommittén har placerat honom i 10:e lönegraden, därvid kommittén åberopar det ekonomiska ansvar, som skulle komma att åligga honom.

Uppsyningsmän

För de föreslagna uppsyningsmanstjänsterna anser kommittén, lika med styrelsen, böra gälla samma lönegrad som blivit fastställd för motsvarande befattningar vid fångvårdsstaten och tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, nämligen den 5:e lönegraden.

Maskinist.

Maskinisten vid Bonaanstalten åtnjuter för närvarande enahanda avlöning, som före 1922 års ingång var bestämd för överkonstapel vid fångvårdsstaten och förste förman vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö. Dessa befattningshavare äro numera placerade i 4:e lönegraden, och såväl kommittén som styrelsen föreslå, att jämväl maskinisten bör hänföras till nämnda lönegrad.

Förste förmän.

Såsom av det föregående framgår, har föreslagits, att från förmansgraden skulle överföras ett antal befattningar, vilka skulle erhålla förste förmans tjänsteställning. Kommittén och styrelsen föreslå båda,

att, i likhet med de likanämnda befattningarna vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, de nu ifrågavarande befattningarna skola tillhöra 4:e lönegraden.

Förmännen, vilka i avlöningshänseende före 1922 års ingång voro likställda med vaktkonstaplar vid fångvårdsstaten och förmän vid tvångsarbetsanstalterna, hava synts kommittén och styrelsen böra sättas i 2:a lönegraden eller i samma grad, som nu gäller beträffande nyssnämnda befattningshavare vid fångvårdsstaten och tvångsarbetsanstalterna. Förmän.

Husmodern vid Bonaanstalten har hittills åtnjutit lön och ålderstillägg samt beklädnadsersättning likasom första vaktfru enligt den före år 1922 gällande staten för fångvårdsstaten. Även pensionsunderlaget är detsamma, som då gällde för första vaktfru. Husmodern erhåller i stället för tjänstgöringspengar fri kost. Då husmodern även fortfarande synes böra i avlöningshänseende jämföras med första vaktfru, föreslår kommittén, i likhet med styrelsen, att husmodern placeras i 3:e lönegraden under avdelning C i löneplanen. Härvid förutsätter emellertid kommittén, att husmodern likasom övriga tjänstemän vid Bonaanstalten skola efter övergången på den nya staten vara skyldiga att erlägga skälig ersättning för de naturaförmåner, som av dem åtnjutas. Husmodern.

Enligt vad som framgår av 2 § i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skola jämte avlöningsreglementets stadganden kunna för tjänstemän vid vissa verk gälla *särskilda,* av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade avlöningsbestämmelser. *Särskilda avlöningsbestämmelser m. m.*

I sådant hänsende äro genom kungörelsen den 22 juni 1921 angående tillämpning av nyssnämnda avlöningsreglemente m. m. (Sv. förf. saml. nr 452) beträffande tjänstemän vid fångvårdsstaten meddelade följande särskilda bestämmelser, nämligen:

tjänsteman skall, om han därtill förordnas, vara skyldig att såsom vikarie bestrida befattning i samma eller lägre lönegrad;

tjänsteman, tillhörande någon av 1 – 5 lönegraderna enligt avlöningsreglementets 9 §, avdelningarna B eller C, må även i andra fall än vid skada till följd av olycksfall i tjänsten, enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser, erhålla erforderlig läkarvård jämte läkemedel på fångvårdens bekostnad, dock att vård å sjukhus, sanatorium eller annan dylik vårdanstalt icke må vid sådant sjukdomsfall bestridas av fångvårdens medel under tid, då tjänstemannen åtnjuter oavkortad lön.

Liknande bestämmelser äro ock genom samma kungörelse föreskrivna beträffande tjänstemän vid statens tvångsarbetsanstalter, men är i av-

seende å dessa tjänstemän tillika stadgat, bland annat, att sådan tjänsteman skall vara skyldig att underkasta sig den förflyttning till fångvårdsanstalt, som kan bliva honom i behörig ordning ålagd, dock med rätt för sålunda förflyttad tjänsteman att åtnjuta avlöning och ersättning för flyttningskostnad i överensstämmelse med stadgandena i 13 § 3 mom. samt 27 § i avlöningsreglementet.

Kommittén framhåller, att även i sammanhang med den nu föreslagna regleringen för Bonaanstalten torde böra meddelas dylika särskilda bestämmelser av det innehåll, som nyss angivits beträffande fångvårdsanstalter och tvångsarbetsanstalter. I sådant hänseende har kommittén vidare erinrat, att redan enligt gällande avlöningsbestämmelser för tjänstemän vid Bonaanstalten samtliga tjänstemän därstädes hava skyldighet att låta sig förflyttas till fångvårdsstaten, samt att enligt samma bestämmelser maskinist, förmän och husmoder äro tillförsäkrade fri läkarvård i större omfattning, än som enligt avlöningsreglementet för tjänstemän vid statsdepartement med flera verk i allmänhet tillkommer befattningshavare.

Beträffande de verk, å vilka avlöningsreglementet den 22 juni 1921 blivit tillämpligt från och med ingången av år 1922, har i fråga om anordning vid övergång till efterskottsbetalning av hela avlöningen meddelats särskild övergångsbestämmelse. En motsvarande anordning anser kommittén givetvis bliva erforderlig beträffande Bonaanstalten till följd av det nya avlöningssystemets tillämpning å befattningshavare vid nämnda anstalt, och föreslår kommittén, att riksdagens medgivande i sådant hänseende äskas.

De särskilda övergångsbestämmelser i övrigt, som kunna bliva av nöden beträffande nu ifrågavarande befattningshavare, anser kommittén, att Kungl. Maj:t är i tillfälle att själv meddela på grund av riksdagens medgivande i sådant hänseende i sammanhang med antagandet år 1921 av avlöningsreglementet för statsdepartement med flera verk.

Stater. För statens uppfostringsanstalt å Bona äro i gällande stat uppförda följande ordinarie anslag, nämligen:

dels ett bestämt anslag, från vilket bestridas avlöningar — frånsett ålderstillägg — till de vid anstalten anställda ordinarie tjänstemännen samt pastorn och de bägge lärarna; därjämte utgår från anslaget arvode för orgelspelning samt ersättning till vikarier under semester och tjänsteresor;

dels ock ett förslagsanslag, från vilket bestridas avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare i allmänhet med nyss angivna undantag

ävensom egentliga driftkostnader vid anstalten, såsom förplägning, beklädnad, uppvärmning, reparationer å anstaltsbyggnaderna m. m.

Ålderstillägg utgå från andra huvudtitelns gemensamma anslag till ålderstillägg.

Därest nu det nya avlöningsreglementet skall tillämpas å statens uppfostringsanstalt å Bona, betingas därav förändrad uppställning av staten för denna anstalt. Därvid bör, vad avlöningsstaten beträffar, enligt kommitténs mening, i huvudsak tillämpas de allmänna grunder, som kommit i tillämpning beträffande exempelvis fångvårdsstaten och statens tvångsarbetsanstalter. Dessa grunder finnas åberopade och närmare angivna i kommitténs betänkande, delen LXIII, sid. 95—99.

I anslutning härtill skulle, anför kommittén, kostnaderna för avlöningar till de ordinarie tjänstemännen angivas i *en* anslagspost, från vilket anslag jämväl skulle bestridas de i lönerna ingående belopp, som motsvara nuvarande ålderstillägg. Denna anslagspost skulle erhålla förslagsanslags natur och har av kommittén beräknats till 128,000 kronor.

Vidare skulle enligt kommittén för anstalten uppföras en särskild anslagspost till vikariatsersättningar åt vikarier å ordinarie befattningar. Denna anslagspost, vilken likaledes måste hava förslagsanslags natur, har av kommittén upptagits till 3,000 kronor.

Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare bestridas i allmänhet för närvarande, såsom förut är antytt, från anstaltens förslagsanslag. Enligt kommitténs mening torde det vara lämpligt, att å den nya staten uppföres en särskild anslagspost under förslagsanslags natur för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.

Vid beräkningen av sistnämnda anslagspost, vilken beräkning åtminstone för närvarande måste bliva synnerligen approximativ, har kommittén tagit till utgångspunkt sammanlagda beloppet av avlöningar till sådana icke-ordinarie befattningshavare, som avlönas från förslagsanslaget, dock med inräknande av det å bestämda anslaget uppförda arvodet för orgelspelning, men med avdrag av avlöningarna till de fyra extra förmän, som föreslagits skola uppföras å ordinarie stat. Då de icke-ordinarie befattningshavarna i allmänhet torde hava åtnjutit tillfällig löneförbättring från särskilt anslag, har kommittén redan av denna anledning ansett någon höjning av de för år 1922 beräknade avlöningsbeloppen bliva nödig. Kommittén har approximativt beräknat anslagsposten i fråga till 35,000 kronor.

Under rubriken omkostnadsstat har kommittén ansett lämpligen böra för anstalten uppföras en anslagspost för bestridande av övriga kostnader för driften av anstalten, i den mån de ej täckas av inkomster

av jordbruk, trädgårdsskötsel m. m. I sådant hänseende torde särskilt böra framhållas, att kommittén tänkt sig, att avlöningar till sådana arbetare, som anställts uteslutande för jordbrukets behov, tills vidare skola, såsom hittills varit fallet, utgå av jordbrukets inkomster. Kommittén har upptagit anslaget för omkostnadsstaten till 209,000 kronor.

Utlåtanden.

Över löneregleringskommitténs förslag hava utlåtanden inhämtats från styrelsen för anstalten och länsstyrelsen i Östergötlands län.

Bonastyrelsen.

Styrelsen har i sitt utlåtande, under erinran att antalet av de av styrelsen föreslagna befattningshavarna i underbefälsställning enligt kommitténs förslag minskats med två uppsyningsmän och två förste förmän, uttalat önskvärdheten av, att antalet något högre kvalificerade befattningshavare icke reducerats, synnerligast som styrelsen med hänsyn till nu rådande ekonomiska förhållanden räknat med minimifordringar. Emellertid har styrelsen funnit sig icke böra för närvarande påyrka någon ökning av antalet befattningshavare eller förändring av deras art.

Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anför i sitt utlåtande, att löneregleringskommitténs förslag syntes vara i huvudsak väl motiverat, men att länsstyrelsen hölle före, att det skulle varit lyckligare, om de av styrelsen för anstalten framställda krav på ökningar av den mera kvalificerade personalen kunnat tillmötesgås i större utsträckning än vad kommittén föreslagit.

Innan jag yttrar mig över löneregleringskommitténs förevarande förslag till löneregleringen för uppfostringsanstalten å Bona, må här intagas det av anstaltens styrelse upprättade förslag rörande det anslag, som må för år 1923 beräknas för en omkostnadsstat, uppställd på sätt kommittén ifrågasatt, varjämte jag vill med några ord erinra om den ställning den till Bona överflyttade, förut å Venngarn förlagda uppfostringsanstalten intager.

Bonastyrelsens förslag till omkostnadsstat för år 1923.

I skrivelse den 21 augusti 1921 rörande förstnämnda fråga erinrar styrelsen, att 1921 års riksdag vid beräkning av det anslag, som av riksdagen för år 1922 beviljats med anledning av den provisoriska förläggningen till Bona av uppfostringsanstalten å Venngarn, utgått från ett medelantal elever vid Bonaanstalten av 225 för dag, inbegripet de från Venngarn överflyttade eleverna. Styrelsen ansåg anledning knappast

föreligga att för år 1923 beräkna medeltalet högre än till nämnda siffra. Vidkommande omkostnaderna anför styrelsen, att dagportionskostnaden i den för år 1921 gällande staten upptagits till 1 krona 50 öre, men att den vid tidpunkten för skrivelsens avlåtande nedbragts till omkring 1 krona 10 öre. Även beklädnadskostnaden hade nedgått och ansågs kunna beräknas till 175 kronor för elev och år, varjämte en avsevärd prissänkning ägt rum å vedbränsle för anstaltens centraluppvärmningsanordningar; och förutsätter styrelsen, att även i avseende å andra utgiftsposter prissänkningar komme att inträffa. Vidare utgår styrelsen därifrån, att den nya löneregleringen skulle vara genomförd vid anstalten under år 1923 samt att på den grund kostnaden för ved till befattningshavarnas bostäder komme att bortfalla ur anstaltens omkostnadsstat liksom vissa poster till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare. Med ledning av dessa grunder har styrelsen anhållit, att det till anstalten utgående förslagsanslaget måtte upptagas till 250,000 kronor, vid vilket belopps beräknande hänsyn jämväl tagits till den förhöjning i utgifterna, som uppstått på grund av Venngarnselevernas överflyttande till Bona.

Till jämförelse må nämnas, att i den stat å förslagsanslaget för anstalten, som fastställts för år 1922, kosthållet beräknats efter 225 elever samt 1 krona 10 öre för dag och elev. Kostnaden för beklädnad åt elev har upptagits till 175 kronor samt för sängkläder till 15 kronor.

Statens uppfostringsanstalt å Venngarn.

Vid min ovan omförmälda anmälan till statsverkspropositionen till innevarande års riksdag av anslag till bestridande av kostnaderna för de från statens uppfostringsanstalt å Venngarn till Bona överförda eleverna uttalade jag att, enär det vore att förvänta, att den provisoriska förläggningen av en alkoholistanstalt till Venngarns egendom skulle bliva bestående även under första halvåret 1923, man hade att utgå från att jämväl den tillfälliga sammanslagningen av statens båda uppfostringsanstalter för minderåriga manliga förbrytare skulle fortbestå under samma tid. Med hänsyn därtill att uppfostringsanstalten å Venngarn endast provisoriskt blivit nedlagd syntes, i överensstämmelse med det tillvägagångssätt som tillämpades av 1921 års riksdag, anslag böra särskilt beräknas å ena sidan för Bonaanstalten med den omfattning den kunde antagas hava, för den händelse anstalten å Venngarn ej dit överflyttats, samt å andra sidan för den merutgift, som genom nämnda överflyttning uppstode för Bonaanstalten. Det nära samband, som frågan om storleken av sistnämnda anslag hade med de i övrigt till Bonaanstalten utgående anslag, ansåg jag påkalla, att den slutliga prövningen av samtliga dessa anslag upptogs i ett sammanhang i blivande proposi-

tion om beredande av medel till Bonaanstalten. Den merutgift, som kunde väntas uppkomma för sagda anstalt, beräknades till 60,000 kronor för helt år; och beslöt Kungl. Maj:t, såsom ovan nämnts, att förslag skulle göras riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet för ändamålet för tiden den 1 januari—den 30 juni 1923 beräkna ett anslag å 30,000 kronor.

Departementschefens yttrande.

Jag övergår nu till frågan om förevarande löneregler ing samt om nya stater för Bonaanstalten m. m.

Det förslag beträffande löneregler ing för statens uppfostringsanstalt å Bona, som framlagts av löneregleringskommittén, anser jag mig kunna biträda allenast med den avvikelse, varom nedan närmare förmäles.

Organisationsfrågor.

Vad till en början angår de föreslagna förändringarna av mera organisatorisk natur, innebära dessa i huvudsak allenast en tillämpning av de principer, som kommit till uttryck i 1921 års proposition (nr 212) angående reglering av löneförhållanden m. m. vid fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten samt propositionen samma år (nr 264) angående reglering av löneförhållanden vid statens tvångsarbetsanstalter m. m. Detta gäller sålunda bland annat pastorsbefattningens ombildande till ordinarie tjänst såsom pastor och förste lärare, andre och tredje lärarnas anställande såsom ordinare samt i viss mån även en del förmansbefattningars förändrande till ordinarie tjänster såsom förste förmän.

Vad angår den nuvarande tredje lärarbefattningens ombildning därhän, att densamma, liksom den andre lärarbefattningen, förenas med skyldighet att tillika vara avdelningsföreståndare, anser jag de av styrelsen och kommittén i sådant avseende anförda skäl fullt bindande, och vill jag jämväl tillstyrka kommitténs förslag att, i samband med en sådan ombildning, förevarande båda lärartjänster även i övrigt likställas.

Förslaget att från direktören på bokhållaren överflytta göromålen såsom redogörare synes mig fullt motiverat med hänsyn till den stora mängd av än viktigare åligganden, som tillkomma direktören vid förevarande betydande anstalt. En sådan ordning överensstämmer jämväl med förhållandena vid statens tvångsarbetsanstalter. Liksom vid dem skulle ledningen och kontrollen över den ekonomiska förvaltningen fortfarande vila å direktören.

Önskemålet att vid anstalten äga tillgång till tillsyningspersonal i något högre tjänsteställning synes mig väl befogat. Jag vill fördenskull förorda, att vissa gruppledare uppflyttas till uppsyningsmän. Emellertid anser jag i likhet med kommittén två dylika befattningshavare

tillfyllest, därav den ene skulle biträda lantbruksinspektoren och den andre tjänstgöra å nykomlings- och observationsavdelningen.

Beträffande förste förmännens antal ansluter jag mig till kommitténs förslag. Skulle mot förmodan det vara oundgängligen nödigt att något öka ifrågavarande personal, torde detta behov efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall kunna tillgodoses genom anlitande av anslaget till icke-ordinarie befattningshavare.

I enlighet med styrelsens förslag har kommittén på ordinarie stat överfört de fyra för närvarande vid anstalten tjänstgörande extra förmännen. Med avseende härå må erinras, att i de av Kungl. Maj:t årligen fastställda stater å det för anstalten uppförda förslagsanslaget, varav bland annat utgår avlöning till extra personal, under år 1921 beräknats allenast två extra förmän. Med anledning av överflyttningen till Bona av eleverna å Venngarnsanstalten har, efter styrelsens framställning, antalet extra förmän i den för år 1922 fastställda staten å nämnda förslagsanslag upptagits till fyra. Vid bestämmande av antalet ordinarie befattningshavare vid anstalten å Bona synes emellertid hänsyn icke böra tagas till de genom Venngarnsanstaltens provisoriska inrymmande å Bona uppkomna förhållanden. Samtliga sistnämnda anstalt berörande frågor torde framdeles i ett sammanhang böra upptagas till avgörande. På grund härav och med hänsyn i övrigt till växlingarna i elevantalet vid Bonaanstalten anser jag, att endast två nya ordinarie förmanstjänster böra inrättas därstädes.

Tillämpning av 1921 års avlönings-reglemente och placering i lönegrader.

Liksom kommittén anser jag, att det nya avlöningsreglementet den 22 juni 1921, nr 451, för befattninghavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, bör tillämpas beträffande Bonaanstalten. Den av kommittén föreslagna placeringen av de olika tjänsterna i lönegrader enligt den i reglementet innefattade löneplanen, vilken placering i jämförliga delar ansluter sig till den, som bestämts för tjänster vid fångvårdsstaten och statens tvångsarbetsanstalter, har jag funnit vara lämpligt avvägd. Vid sådant förhållande har jag icke kunnat biträda styrelsens hemställan om högre löneställning för pastorn, avdelningsföreståndarna samt räkenskapföraren-redogöraren.

Särskilda avlöningsbestämmelser.

Vad kommittén i övrigt föreslagit beträffande särskilda avlöningsbestämmelser ävensom ifråga om förändrad uppställning av staterna har jag ansett mig böra i sak biträda. Visserligen synes kunna ifrågasättas, huruvida icke det för avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare beräknade anslaget lämpligen bör givas karaktären av begränsat förslags-

Staternas uppställning.

Anslag till befattningshavarna.

anslag. Med hänsyn därtill att motsvarande anslag för tvångsarbetsanstalterna erhållit förslagsanslags natur samt till i övrigt föreliggande förhållanden har jag emellertid icke ansett mig böra påkalla ändring i kommitténs förslag i förevarande avseende. Mot de av kommittén förslagsvis beräknade beloppen till ordinarie tjänstemän, till vikariatsersättningar samt till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. har jag icke någon anmärkning i vidare mån än som följer av mitt omförmälda förslag att å ordinarie stat uppföra allenast två av de extra förmännen.

Omkostnadsstat.

Enligt kommitténs förslag skulle vidare under rubriken omkostnadsstat uppföras en anslagspost för bestridande av övriga kostnader för driften av anstalten, i den mån de ej täckas av inkomster av jordbruk, trädgårdsskötsel m. m.

Här ovan har omnämnts, att styrelsen för Bonaanstalten beräknat, att anslaget till omkostnadsstat för år 1923 borde upptagas till 250,000 kronor, därvid emellertid medtagits de särskilda kostnader, som uppkommit för anstalten genom ditförläggandet av uppfostringsanstalten å Venngarn. Till jämförelse må nämnas, att i riksstaten för år 1922 för täckande av kostnader i sistberörda hänseende upptagits ett särskilt anslag av 74,000 kronor. Om från det av styrelsen upptagna beloppet 250,000 kronor avdrages vad som må anses belöpa på Venngarnseleverna, bör givetvis sagda belopp väsentligen reduceras.

Vad först angår frågan om de båda uppfostringsanstalternas inbördes ställning synes mig, i överensstämmelse med vad av 1921 års riksdag tillämpades samt här ovan anförts, särskilda anslag tillsvidare böra beräknas å ena sidan för Bonaanstalten och å andra sidan för de förökade kostnader, som för denna uppstå med anledning av Venngarnsanstaltens ditflyttning.

Såsom ovan omnämnts (sid. 16) har riksdagen funnit medeltalet elever efter Venngarnsanstaltens överflyttning till Bona kunna under år 1922 beräknas till 225. Med utgångspunkt från att 50 därav vore Venngarnselever har riksdagen, med någon nedsättning av det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, ansett den genom sagda elever föranledda ökningen i kostnaderna för verksamheten å Bona kunna begränsas till i runt tal 74,000 kronor.

Antalet elever vid anstalten å Bona uppgick den 1 januari följande år till här angivna antal: 1916—121, 1917—142, 1918—226, 1919—203, 1920—171, 1921—146 och 1922—188. Den 14 mars i år utgjorde antalet 192. Beträffande 1922 års nämnda siffror är att märka, att

dessa omfatta jämväl de överflyttade Venngarnseleverna. Under den tid anstalten å Venngarn, som började sin verksamhet i augusti 1918, uppehölls, voro där intagna i medeltal omkring 100 elever, intill dess mot slutet av år 1920 antalet betydligt nedgick. Vid anstaltens överförande till Bona var elevantalet nedbragt till 27. Av ovan anförda siffror framgår, att antalet elever å Bonaanstalten före Venngarnsanstaltens upprättande samt sedermera å båda anstalterna tillhopa uppgått till omkring 130 under vartdera av åren 1915 och 1916. Under år 1917 inträdde en hastig stegring, som sedermera fortgick och den 1 januari 1919 utvisade över 300 elever. En minskning i antalet har nu åter inträtt, så att detta för närvarande något understiger 200.

Med hänsyn till dessa siffror och för tillgodoseende av en eventuellt inträdd höjning av elevantalet, vartill en viss tendens synes börja att göra sig gällande, torde man lämpligen såsom utgångspunkt för fastställande av omkostnadsanslaget böra utgå från samma antal elever, varmed 1921 års riksdag räknade, eller 225, varav 175 Bonaelever och 50 Venngarnselever.

I anslutning till uppställningen av den för år 1922 fastställda staten å nuvarande förslagsanslaget för anstalten samt styrelsens ovannämnda skrivelse den 21 augusti 1921 ävensom från anstaltens direktör nyligen inhämtade uppgifter, vilka upptaga dagportionskostnaden under februari 1922 till 1 krona 2 öre samt beklädnadskostnaden för elev till 175 kronor, har uppgjorts en beräkning rörande de utgifter, som böra upptagas å nya omkostnadsstaten för första halvåret 1923. Härvid har med hänsyn till den sjunkande allmänna prisnivån ansetts kunna företagas någon nedsättning såväl i nyssnämnda av direktören angivna kostnader som i posterna för ved m. m. Sagda beräkning slutar å ett utgiftsbelopp av omkring 186,000 kronor för helt år räknat, med vilket belopp jag anser anslaget för omkostnadsstaten böra upptagas.

I enlighet med vad jag sålunda föreslagit, skulle de ordinarie staterna för uppfostringsanstalten å Bona erhålla följande utseende:

Avlöningsstat:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsanslag* ...	kronor	123,000
Vikariatsersättningar, *förslagsanslag*	»	3,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., *förslagsanslag*	»	35,000.

Omkostnadsstat:

Övriga kostnader för driften, *förslagsanslag*	kronor	186,000
Summa *förslagsanslag*	kronor	347,000.

Kostnadsberäkning.

Till ledning vid bedömandet av den kostnadsökning, som en tillämpning av vad jag ovan föreslagit beträffande lönereglering m. m. för statens uppfostringsanstalt å Bona skulle medföra, tillåter jag mig anföra nedanstående uppgifter.

För år 1922 äro för anstalten i stat uppförda, bland andra, följande ordinarie anslag:

bestämt anslag	kronor 62,300	
förslagsanslag	» 250,000	312,300.

Läggas härtill av andra anslag utgående kostnader för tillfällig löneförbättring till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, beräknade efter förhållandena år 1921, omkring... kronor 13,300

samt

för ålderstillägg, likaledes beräknade efter förhållandena år 1921, omkring ..... kronor 4,300

erhålles en totalsumma av ..... kronor 329,900.

De av mig föreslagna nya staterna sluta å ett sammanlagt belopp av ..... kronor 347,000.

Vid en jämförelse mellan nämnda totalsumma för beräknade nuvarande kostnader och sistberörda belopp är att märka följande.

I den för de nuvarande kostnaderna upptagna summan ingår icke värdet av bostad och bränsle, som åtnjutes in natura. Beträffande de föreslagna nya staterna bör uppmärksammas, dels att däri upptagna avlöningsbelopp komma att i viss mån minskas på grund av skyldigheten att erlägga ersättning för tjänstebostad dels ock att de egentliga driftkostnaderna, vilkas beräknande ligger vid sidan av löneregleringen, kunnat nedbringas. Framhållas bör likaså, hurusom särskilt de för vikariatsersättningar och avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare beräknade anslag måste betraktas såsom synnerligen approximativa. Vidare må erinras, att genom den förutsatta anordningen vid övergång till efterskottsutbetalning av hela avlöningen en kostnadsökning föranledes första året, då de nya staterna skola tillämpas. Slutligen är att märka, hurusom vid ovanstående kostnadsberäkningar hänsyn icke blivit tagen till dyrtidstillägg, vare sig de som nu utgå eller de som efter regleringens genomförande kunna antagas komma att utgå.

Anslag med anledning av Venngarnsanstaltens överflytning.

Med hänsyn till kostnaderna för Venngarnselevernas intagande å Bona har, i enlighet med den uppställning som därutinnan intagits i

Kungl. Maj:ts proposition nr 241 till 1921 års riksdag angående förökat anslag till statens uppfostringsanstalt å Bona m. m., ansetts böra för första halvåret 1923 beräknas ökning i följande av de i Bonaanstaltens stat ingående poster, nämligen avlöningar, i vilket avseende upptagits två extra förmän, kosthåll, beklädnad och sängkläder åt elever, elevbelöningar, styrelsens resekostnader, kostnader för elever utom anstalten, avgående elevers utrustning samt allmänna omkostnader.

Med tillämpning av samma beräkningsgrunder, som använts med avseende å omkostnadsanslaget för Bonaanstalten, har det särskilda anslag, som tarvas till täckande av de ökade kostnaderna å berörda poster med anledning av den provisoriska förläggningen till nämnda anstalt av Venngarnsanstalten, uppskattats för helt år till 46,000 kronor.

Departementschefens hemställan.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels besluta, att avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, skall från och med den 1 januari 1923 äga tillämpning å befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt å Bona;

dels besluta, att uti den till samma reglemente hörande tjänsteförteckningen må under andra huvudtiteln införas följande:

Verk och befattningar	Avdelning och lönegrad enligt löneplanen
Andra huvudtiteln.	
Direktör	B 17
Pastor och förste lärare	B 15
Lantbruksinspektor, tillika avdelningsföreståndare	B 11
Lärare, tillika avdelningsföreståndare	B 10
Verkmästare, tillika avdelningsföreståndare	B 10
Räkenskapsförare och redogörare	B 10
Uppsyningsmän	B 5
Maskinist	B 4
Förste förmän	B 4
Förmän	B 2
Husmoder	C 3

dels godkänna följande särskilda bestämmelser att från och med den 1 januari 1923 lända till efterrättelse beträffande tjänstemän vid statens uppfostringsanstalt å Bona:

tjänsteman vid statens uppfostringsanstalt å Bona är skyldig att underkasta sig den förflyttning till fångvårdsanstalt eller statens tvångsarbetsanstalt, som kan bliva honom i behörig ordning ålagd; ägande emellertid sålunda förflyttad tjänsteman att åtnjuta avlöning och ersättning för flyttningskostnad i överensstämmelse med stadgandena i 13 § 3 mom. samt 27 § i avlöningsreglementet;

tjänsteman vid statens uppfostringsanstalt å Bona skall, om han därtill förordnas, vara skyldig att såsom vikarie bestrida befattning i samma eller lägre lönegrad;

tjänsteman vid statens uppfostringsanstalt å Bona, tillhörande någon av 1—5 lönegraderna under avdelning B eller C enligt avlöningsreglementets 9 §, må även i andra fall än vid skada till följd av olycksfall i tjänsten, enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser, erhålla erforderlig läkarvård jämte läkemedel på uppfostringsanstaltens bekostnad, dock att vård å sjukhus, sanatorium eller annan dylik vårdanstalt icke må vid sådant sjukdomsfall bestridas av anstaltens medel under tid, då tjänstemannen åtnjuter oavkortad lön;

dels bestämma antalet ordinarie befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt å Bona på följande sätt:

		Avlöningsgrad
1	direktör	B 17
1	pastor och förste lärare	B 15
1	lantbruksinspektor, tillika avdelningsföreståndare	B 11
2	lärare, tillika avdelningsföreståndare	B 10
1	verkmästare, tillika avdelningsföreståndare	B 10
1	räkenskapsförare och redogörare	B 10
2	uppsyningsmän	B 5
1	maskinist	B 4
8	förste förmän	B 4
20	förmän	B 2
1	husmoder	C 3;

dels godkänna det av mig framlagda förslag till stater för statens uppfostringsanstalt å Bona;

dels i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 under riksstatens andra huvudtitel, med uteslutande av de i samma stat under rubriken statens uppfostringsanstalt å Bona uppförda särskilda ordinarie anslag, uppföra under rubriken *statens uppfostringsanstalt å Bona* ett ordinarie förslagsanslag av 173,500 kronor;

dels besluta, att, där tjänsteman vid statens uppfostringsanstalt å

Bona, å vilken förenämnda avlöningsreglemente skulle komma att äga tillämpning, enligt hittills gällande bestämmelser ägt uppbära någon del av avlöningen — såväl i stat upptagen avlöning som tillfällig löneförbättring — i förskott, vid ingången av januari månad 1923 till honom skall på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad tjänstemannen skulle hava i den befattning, han vid utgången av år 1922 innehar, i förskott uppburit för januari månad 1923, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande, vilket belopp för tjänsteman, som utöver kontant avlöning åtnjuter fri bostad jämte fritt bränsle, skall ökas med värdet, enligt styrelsens för uppfostringsanstalten uppskattning, av denna förmån för en månad;

dels medgiva, att kostnaderna för berörda övergångsanordning må bestridas av den i avlöningsstaten för uppfostringsanstalten upptagna anslagsposten till avlöning åt ordinarie tjänstemän;

dels förklara, att övriga av riksdagen i dess skrivelse den 22 februari 1921, nr 55, lämnade medgivanden i anledning av den av riksdagen då beslutade löneregleringen för statsdepartement med flera verk må i tillämpliga delar gälla även beträffande statens uppfostringsanstalt å Bona;

dels ock till bestridande av kostnaderna för provisorisk förläggning till uppfostringsanstalten å Bona av statens uppfostringsanstalt å Venngarn å *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag, högst..... kronor 23,000.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan finner Hans Maj:t Konungen gott bifalla; och skall proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

N. Cervin.
